

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กบนา (*Rana tigerina*) เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ พบได้ทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทยและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย คนไทยนิยมบริโภคกบนาเป็นอาหารกันมากขึ้น เนื่องจากเนื้อกบนาเป็นอาหารโปรตีนที่มีรสดี (เจ็ดจันและคณะ, 2538) แต่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการอยู่รอดของกบนาได้เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อปริมาณของกบนาในธรรมชาติ ทำให้ปริมาณกบนาที่มีอยู่ตามธรรมชาติมีปริมาณที่ลดน้อยลง คือ แหล่งที่อยู่ของกบนาได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ล้วนแล้วแต่มีส่วนในการทำลายพันธุ์กบนาในธรรมชาติรวมทั้งการจับมาจำหน่าย หรือเพื่อการบริโภค โดยไม่มีการละเว้นแม้แต่กบนาขนาดเล็ก เป็นการตัดขั้นตอนการแพร่พันธุ์กบนาตามธรรมชาติ การจับกบนามาบริโภคโดยไม่คำนึงถึงฤดูกาล อีกทั้งสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการขยายพันธุ์ก็ถูกบุกรุกหรือถูกทำลายโดยมนุษย์เพิ่มขึ้นทุกปีและการขยายตัวของสังคมเมือง ทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยและอาหารธรรมชาติของกบนาลดปริมาณลงด้วย (จิราภรณ์, 2535) แต่ความต้องการกบนาในตลาดทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มีการส่งกบนาออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เช่น ฮองกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา (แหล่งเรียนรู้ด้านประมง, 2553) ในปี 2530 ได้มีการพัฒนาการเลี้ยงกบนาเพื่อการค้าขึ้น โดยผลิตกบนาเพื่อจำหน่ายให้เกษตรกรไปเลี้ยงเป็นกบนาขุน จะเห็นได้ว่าเนื้อที่การเลี้ยงกบนาระหว่างปี 2549 – 2553 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคากบนาอยู่ในเกณฑ์ดีจึงใจให้เกษตรกรหันมาลงทุนเลี้ยงกบนาเพิ่มขึ้น แต่ผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มลดลงซึ่งสวนทางกับเนื้อที่การเลี้ยง อาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงไม่มีประสบการณ์เท่าที่ควร ส่งผลให้ผลผลิตรวมที่ออกสู่ตลาดมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ และมูลค่าผลผลิตมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เนื่องจากราคาซื้อขายกบนามีราคาที่สูงขึ้น เพราะกบนาที่หาได้มาจากแหล่งธรรมชาติมีอัตราที่ลดลงไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด จึงทำให้มูลค่าของผลผลิตเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 เนื้อที่การเลี้ยง ผลผลิต และมูลค่าผลผลิตในการเลี้ยงกบนา ปี 2549-2553

ปี	เนื้อที่การเลี้ยง (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่าผลผลิต (: 1000 บาท)
2549	1,466	1,370	41,858
2550	604	1,535	40,157
2551	845	1,269	84,583
2552	1,017	1,205	75,184
2553	1,153	1,279	85,876

ที่มา: กรมการประมง, 2554

ราคาขายส่งในตลาดกลาง ระหว่างปี 2550 – 2555 มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ราคาขายส่งทั้งปี มีราคาที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีผู้ที่สนใจที่จะเพาะเลี้ยงกบนาเพิ่มขึ้นเช่นกัน (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ปี 2550-2555

ปี	เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)
2550	60.00
2551	67.50
2552	71.36
2553	65.00
2554	82.50
2555	85.71

ที่มา: ตลาดกลางสินค้าเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555

การบริโภคกบนาทั้งในประเทศและต่างประเทศสูงมากถึงร้อยละ 99.6 ของมูลค่าส่งออกกบไทย (จิราภรณ์, 2535) ทำให้เกษตรกรเริ่มสนใจที่จะหันมาเลี้ยงกบนามากขึ้น โดยการเลี้ยงกบมีทั้งแบบ การเลี้ยงบริโภคในครัวเรือนเท่านั้นและการเลี้ยงเชิงธุรกิจ เป็นการเลี้ยงในปริมาณที่มากเลี้ยงเพื่อ จำหน่าย แปรรูป ทำการค้าต่าง ๆ การเลี้ยงในเชิงธุรกิจนั้นมีทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ แต่ส่วนมากเกษตรกรที่ทำการเลี้ยงในเชิงธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงเท่าที่ควร ทำให้ปริมาณผลผลิตกบนาที่ออกสู่ตลาดมีปริมาณที่ลดลงจาก 1,535 ตัน ในปี 2550 มาเป็น 1,269 ตัน ในปี 2551 (สถิติการประมงแห่งประเทศไทย, 2554) คิดเป็นร้อยละ 7.33 จากอัตราการลดลง ของปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด ซึ่งทำให้เกษตรกรหันมาสนใจเลี้ยงกบนากันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในแถบภาคเหนือ ตอนบนและตอนล่าง สำหรับจังหวัดเชียงใหม่พบผู้ผลิตรายใหญ่อยู่ที่ อำเภอแม่ริมและอำเภอแม่แตง (สุภาพและคณะ, 2535) จากผู้เลี้ยงกบนาที่มากขึ้นแต่ผลผลิตที่ได้ กลับลดลง ทำให้เห็นว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกบนาอาจจะประสบปัญหาในการเลี้ยงกบนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกษตรกรบางส่วนอาจขาดทุน หรืออาจจะต้องล้มเลิกไป ดังนั้นจึงจำเป็นที่ ต้องศึกษา การจัดการ การเลี้ยงกบนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้การเลี้ยงกบนาเชิงธุรกิจ ประสบความสำเร็จและมีผลผลิตออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น และเป็นบทเรียนแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกบนา ที่เป็นฟาร์มใหญ่และฟาร์มเล็กเพื่อที่จะสามารถอยู่รอดได้ และผู้ที่สนใจในการเพาะเลี้ยงกบนาใน เชิงธุรกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงกบนาเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และการจัดการ ด้านการผลิต การจัดการด้านการตลาด และการเงิน
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงกบนาของเกษตรกร
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางพาณิชย์ และปัญหาอุปสรรคของการเลี้ยงกบนา ของผู้เลี้ยงในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาฟาร์มเลี้ยงกบนา โดยแบ่งฟาร์มออกเป็น 3 ขนาด โดยใน จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนฟาร์มทั้งสิ้น 111 ฟาร์ม เป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงมากที่สุดในพื้นที่ ซึ่งจะทำการศึกษาในด้านการเลี้ยงเชิงพาณิชย์ การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนและ ปัจจัยแห่ง ความสำเร็จทางพาณิชย์ โดยใช้วิธี chi-square test

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาเกษตรกรสามารถนำไปวางแผนการผลิตหรือปรับปรุงแก้ไขการผลิตให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีประสิทธิภาพมากขึ้น การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นแนวทางในการประมาณการลงทุน และการตลาด เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร หน่วยงานราชการ เอกชน และผู้ที่สนใจด้านการเลี้ยงกบนาต่อไป